

FÜLECZKI ISTVÁN

SZENT JOHN HENRY NEWMAN ÉLETE ÉS
TEOLÓGIÁJÁNAK MÁRIÁS SÚLYPONTJAI*Bevezetés*

„Cor ad cor loquitur” („Szív szól a szívhez”) – e bíborosi jelmondat mögött Szent John Henry Newman (1801–1890) áll, aki az imádság és a tudomány embere volt. Tehető angolán családban nevelkedett legidősebb gyermekként. 1825-ben angolán lelkész lett. 1828 és 1843 között az Oxfordi Egyetem Szűz Mária templomának lelkésze. 1845-ben katolizált, majd 1847-ben római katolikus pappá szentelték. Ezt követően belépett Néri Szent Fülöp Oratóriumába. 1879-ben bíborossá kreálták.¹ Életének középpontjában a körülírhatatlan Isten állt, akivel imádságaiban állandóan összekapcsolódott. Miközben papírra vetette gondolatait, az újkor egyik legnagyobb intellektusává vált. Munkásságát tekintve az egyházatyák sorában is helyt kaphatna, de nem a múlt egy letűnt személyeként, hanem úgy, mint aki a mai kort is megragadja, annak ellenére, hogy a 19. század szülötte. Teológiájának súlypontjai többek között a lelkiismeretre való állandó odafigyelés, az eredeti tiszta hit kutatása és a Mária-tisztelet.²

Életét szemlélve sok megpróbáltatást látunk. Gyermekkorától fogva érezte azt a kételyt, amely a legvégső igazság keresésére irányult. Newman istenkeresését az *Apologia pro Vita Sua* írásából ismerhetjük meg leginkább. Ez nem csupán egy önéletrajz, sőt azt nem is akart írni, de a rengeteg támadás, ami őt érte, rákényszerítette, hogy megalkossa művét. Két súlyos betegsége volt 15 és 31 éves korában. Mindkét határhelyzet segítette átölelni Krisztus keresztjét, és ezekből a szenvedésekből tanult. A testi gyógyulás után pedig lelkiileg is megerősödött. Másodszori megbetegedése egy itáliai útja során érte. Nagyon magas láza ellenére érezte, hogy nem fog még meghalni, mert nem vétkezett a Világosság ellen – saját bevallása szerint. Nem büntetlenek vallotta magát, de ahhoz az Igazsághoz, amit 15 évesen felismert, mindvégig hű maradt.³

Jelen tanulmányomban Newman teológiáját a mariológia fényében vizsgálom és mutatom be. Ahhoz, hogy megértsük a teológiáját és azon belül is a mariológiai nézeteit,

¹ Vö. BORRIELLO, L., *Nuovo dizionario di mistica*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2016, 1606–1607.

² Vö. BOAGA, E.– GAMBERO, L., *Storia della mariologia* II., Città Nuova, Roma 2012, 723.

³ Vö. CALLEGARI, L., *John Henry Newman. La ragionevolezza della fede*, Ares, Milano 2010, 37–42. 118–119.

első lépésként röviden meg kell ismernünk életének súlypontjait. Megtérését, katolizálását, küzdelmeit. Egy rövid kitérő erejéig a szentek tiszteletére is kell egy pillantást vetnünk, amely összefügg a Mária-tisztelettel. Így jutunk el, ahhoz a négy Mária-dogmához, amelyben Newman mind anglikán, mind pedig katolikus korszakában hitt. Kutatta, értelmezte és elfogadta ezeket a hittételeket. Bár az utolsó, 1950-es Mária-dogmát nem élte meg, de azzal is szervesen foglalkozott írásaiban.

Newman teológiájával halála után egészen napjainkig folyamatosan foglalkoztak, de a közelmúltban megtörtént szentté avatása óta egyre többen elmélyülnek a tanításában.

Newman „első” megtérése

Mi is történt 15 éves korában? Nyáron a kollégiumban kellett maradnia, mert bankár apja csődbe ment, és nem tudta hazavinni a szünetre. Mayers tiszteletes, aki az egyik tanára volt, könyveket adott neki. Ezt írja 1816-ról, amikor idős bíborosként visszaemlékezik: „15 éves voltam, amikor a gondolkodásom gyökeresen megváltozott. Egy határozott hitvallás befolyása alá kerültem. Értelmi fejlődésemben a dogmák fő helyet kaptak. Ezt a hatást Mayers tiszteletes úrnak köszönhetem, aki az Isten-hit felébresztésének eszköze lett számomra. Eljutottam arra a felismerésre, hogy van két abszolút szembeszökően magától való létező: én és a Teremtőm”.⁴ Általában 1845-re datálják a megtérését, és természetesen nagyon nehéz vagy talán lehetetlen is egy emberi szívet olyan módon megvizsgálni, hogy mikor állt az a legközelebb Istenhez, de mégis ezt a felismerést nevezhetjük az első megtérésének.

A katolizálás folyamata

Newman az Istennel való találkozás tapasztalatából indult ki és jutott el 1845-ben a katolikus hit megvallására. Mi is történt ekkor? Hosszú küzdelem, sok vívódás, rengeteg gondolkodás és még több imádság után Dominic Barberi (1792–1849) olasz pap előtt tette le a katolikus hitvallást, és másnap elszállt. Ezt követően rengeteg sérelem érte. Valóban nagy harcot vívott meg önmagában, amíg eljutott erre a döntésre, és éppen ezért fájt neki a sok ok nélküli bántás, mert ő tudta, hogy döntése nem egy fellángolás. Átimádkozott és jól megfontolt elhatározás volt. Amikor XIII. Leó pápa bíborossá kreálta 1879-ben, valamiképpen gyógyítani is akarta ezzel a gesztussal a múlt sebeit. Katolizálása nem csupán egy felekezetsváltás, hanem egy mélyebb megtérés volt Krisztushoz.

⁴ NEWMAN, J. H., *Apologia pro vita sua*, Jaca Book, Milano 2011, 21.

Szent Pál apostol arra tanít bennünket, hogy a földi létünk során az igazán nagy kérdésekre nem kapunk válaszokat. Ezekre türelemmel várunk kell az Atya házáig: „Ma még csak tükörben, homályosan látunk, akkor majd színről színre. Most még csak töredékes a tudásom, akkor majd úgy ismerem mindent, ahogy most engem ismernek”.⁵ Newman, aki állandón a végső megismerésre törekedett, aki kutatta az Igazságot, már biztosan megkapta a földi megpróbáltatások után a Szent Pál által említett jutalmat, a teljes megismerést. Erről tesz tanúbizonyságot az ő boldoggá avatása, amelyet XVI. Benedek pápa vezetett 2010. szeptember 19-én, amely napon az anglikán direktóriumban az ő emléknapja szerepel. Ferenc pápa pedig szentté avatta 2019. október 13-án. Már élete folyamán nagyon sokan szentként tisztelték, őt ez azonban nagyon zavarta, és többször hangot adott annak, hogy ezzel nem ért egyet.

Amikor Newman eredeti szándékát kutatjuk, azt láthatjuk főként a korai írásából, hogy eredetileg nem akart katolizálni. Az ösiséget kereste. Tette ezt először az anglikán egyházban, de miután ott nem találta meg, tovább kutatott, és rádöbbsent, hogy keresésének tárgya a katolikus egyházban áll fenn. Ez a felismerés nem volt örömteli számára, hiszen annak ellenére, hogy a hosszú és fáradtságos teológiai munka után célba ért, tudta, hogy abban a pillanatban, amikor elfogadja és megvallja a katolikus hitet, elveszíti barátait, plébániáját és tiszteletét az angolok körében. Ez így is lett.

Döntésének tudatosságát az is bizonyítja, hogy a cölibátus utáni vágy és ennek gondolata is már egészen fiatalon megfogalmazódott benne. Tizenévesen érezte, hogy erre Isten hívta meg őt. Mégis nagy küzdelem volt kimondania az igent, mert kételyei támadtak azzal kapcsolatosan, hogy vajon misszionáriusnak hívja az Isten vagy sem. Ugyanis az anglikán lelkészek is mentek misszióba, de a misszionáriusok nem házasodtak meg, mert akkor hosszú évtizedekig távol lettek volna a családjuktól.⁶

Az igazságkeresésen kívül a lelkiismeretre is óriási figyelmet fordított. A lelkiismeret az a szentély, ahol az ember az Istennel találkozhat. Ezt ő pontosan megtapasztalta, amikor önmagát és az ő Teremtőjét pillantotta meg gyermekként. A deizmus kora miatt hangsúlyozta, hogy Isten nem hagyta magára az embert a teremtés után. Newman szerint sok ember azt sem tudja, hogy van a lelke. Az nem elég, hogy tudjuk, hogy van egy Isten, hanem addig a felismerésig kell eljutnunk, hogy ez az Isten, aki van, szól hozzánk. A lelkünkben hallhatjuk. A már sokat említett „első” megtérése egy ilyen tapasztalatot adott számára.

Newman a Szentírásból és az egyházatyák műveiből merített. Az atyák írásait tanulmányozta élete egész folyamán.⁷ Ezt a két forrást használta fel. Számátalan patrisztikus irodalmat

⁵ 1 Kor 13,12.

⁶ Vö. NEWMAN, *Apologia* 27.

⁷ Vö. FRIEDEL, J. F., *The mariology of Cardinal Newman*, Independently published, Post Falls 2019, 148.

ismert és idézett. Megdöbbenő az az óriási tudás, amely ezekben megmutatkozik. Már 15 évesen Szent Ágoston és Szent Ambrus műveit olvasta. Ezek a művek teljesen lenyűgözték.⁸

A szentek tisztelete és a Mária-tisztelet Newman teológiájában

A szentek tiszteletével szintén sokat foglalkozott, és ezt is az ősegyházban találta meg, hiszen a vértanúkat az egyház indulása után azonnal elkezdték tisztelni, sírjaik fölé templomokat építettek, és imádkoztak hozzájuk. Az ősegyház ezen tanúi azok, akik meggyőzték a döntésében. Máriával és a szentek tiszteletével kapcsolatban a közbenjárás volt számára a legfontosabb kérdés. Egyik művében csalódottságáról ír, amely abból fakadt, hogy vannak felekezetek, ahol „még a Mária-tisztelet pontos helyét sem tudják meghatározni”.⁹ Írásaiban számtalan helyen felfedezhetünk mariológiai tanításokat. Művei olvasása közben gyakran találkozhatunk az „*Auxilium christianorum*” kifejezéssel Máriával kapcsolatban.¹⁰ A Boldogságos Szűz Máriához való viszonyának első emléke 1811-re datálható, amikor az egyik iskolai füzetébe egy rózsafüzért rajzolt a tanóra alatt. Később, amikor a kezébe került a rajz, így emlékezett vissza: „Akkor tízéves lehettem. Szabályos keresztet és hozzá egy füzért rajzoltam. Biztos vagyok benne, hogy a gyülekezetben nem láthattam ehhez hasonlót, mert az akkori anglikán imakönyvekben semmilyen díszítés nem volt”.¹¹ Életének anglikán és katolikus korszakát összehasonlítva azt láthatjuk, hogy bár van egyfajta fejlődés a mariológiájában, de alapjaiban egy világos egyensúly és összhang található a két életszakaszt tekintve.¹²

Sok értelmezés született a teológiájáról. Az egyik legérdekesebb Lutgart Govaert doktori disszertációja, amelynek különlegessége az, hogy a munka Newman egy 1831-es prédikációját elemzi. Ezt a beszédet tekintve láthatjuk, hogy a Máriával kapcsolatos szóhasználata megváltozott az idő előrehaladtával. Többször elmondta ezt a homíliát, és szinte mindig más szavakat használt, amelyeket le is jegyzett. A mű rámutat tehát arra, hogy az évek múlásával a mariológiai szóhasználata kikristályosodott, teológiája pedig letisztult.¹³

Newman jól vezette le az általa felismert igazságokat az utókor számára. Az állandó kutatás, a teológia művelése, az olvasás és írás közben mindvégig átszötte életét az imádság.

⁸ Vö. NEWMAN, *Apologia* 25.

⁹ NEWMAN, J. H., *An Essay on the Development of Christian Doctrine*, Longmans, Leominster 1989, 119.

¹⁰ Vö. BOYCE, PH., *Maria*, Jaca Book, Milano 1999, 70.

¹¹ NEWMAN, *Apologia* 20.

¹² Vö. FROSINI, G., *John Henry Newman. Una biografia teologica*, Edizione Dehoniane Bologna, Bologna 2014, 195.

¹³ Vö. GOVAERT, L., *Kardinal Newmans Mariologie und sein persönlicher Werdegang*, Pontificia Università Gregoriana, Salzburg–München 1975, 134.

Azonosult azzal a gondolattal, hogy teológus az, aki imádkozik, és valóban nem létezik igazi teológiai gondolkodás imádság nélkül. A teológia tehát nem csupán az Istenről szóló értelmes beszéd, hanem az Istennel való beszélgetés is.

Mária mint Isten Anyja Newman teológiájában

Amikor az istenanyaságot vizsgáljuk akár Newman teológiájában, akár bármelyik más teológusnál, akkor fontos megjegyeznünk, hogy „soha nem választható el Mária az ő Fiától, Jézustól, a Megváltótól. Ugyanakkor Jézus sem választható el Máriától”.¹⁴ Örök misztérium marad Mária Istenanyasága. Ahhoz, hogy megértsük ennek a címnek – „*Isten Anyja*” – a létjogosultságát, el kell fogadnunk legalapvetőbb kiindulási pontként azt, hogy a názáreti Jézus testileg Mária fia.¹⁵

Newman a dogma értelmezését az egyházatyáknál kezdte. Az ő műveik olvasásából és értelmezéséből indult ki. Szent Proklosz konstantinápolyi pátriárka „*Laudatio Sanctae Dei Genitricis Mariae*” beszédét elemezte is Newman. A szokatlanul hosszú prédikációban Proklosz az *Angyali üdvözletről* beszél. Azt is megjegyzi Newman, hogy egy későbbi hozátoldást is tartalmazhat a beszéd, mert több eleme nem illik Proklosz többi írásához, de fontos kiindulópont számára.¹⁶ A *Theotokos* kifejezést Newman teljes mértékben elfogadta és használta a korai írásaiban. Szent Epiphanoszt idézi az anyaság fogalmával kapcsolatban: „Szűz Mária az anyasággal vállalta az egyetemességet is. Ő, mint az Új Éva, anya lett, de közben megőrizte a szüzességét is, hogy az Új Ádám, Jézus Krisztus meggyógyíthassa az emberiséget”.¹⁷

Govaert munkájában idézi Newman beszédét Máriáról: „Ma ünnepeljük az Angyali üdvözletet, amikor Gabriel angyalt Isten elküldte Máriához, hogy elvigye neki a hírt, hogy Urunk anyja lesz”.¹⁸ A szóhasználatból láthatjuk tehát, hogy Newman Máriáról mint Isten Anyjáról, mint Istenszülőről beszélt. Mária *Theotokos* megnevezését lenyűgöző címnek tartotta. Mária kapcsolódását látta ebben a kifejezésben, amely egy különleges viszonyt jelent az Örök Ige és Mária között. Anya és gyermek kapcsolata ez.¹⁹

Newman a doketisták ellen is szólt, hiszen a megtestesülésben Isten valóban felvette az emberi testet, és nem csupán egy látszatteste volt. Ezáltal Jézus megszentelte az emberi

¹⁴ BIFFI, I., *Cristo, Maria e la Chiesa*, Jaca Book, Milano 2014, 137.

¹⁵ Vö. AUER, J. – RATZINGER, J., *Piccola Dogmatica Cattolica, Gesù'Il Salvatore, Soteriologia – Mariologiam* IV/2., Cittadella Editrice, Assisi 1993, 610–611.

¹⁶ Vö. FRIEDEL, *The Mariology* 148.

¹⁷ NEWMAN, J. H., *A Letter to the Rev. E. B. Pusey D.D. On his Recent Eirenicon*, Longmans, London 1866, 46.

¹⁸ GOVAERT, *Kardinal* 33.

¹⁹ Vö. ANDREWS, M. R., *Apologia pro Beata Maria Vergine. John Henry Newman's defence of the Virgin Mary in catholic doctrine and piety*, Marian Bibliographies, Dublin 2017, 94.

természetünket. Ebben pedig Mária alapvető szerepet kapott, mivel Isten Fiát hordozta a méhében. Mária nem csupán ember, hanem Isten szülője is.²⁰ Newman maga is így fogalmaz: „Isten megszentelte a bűn által megromlott emberi természetet”.²¹

Newman szó szerint tabernákulumnak, Krisztus-hordozónak nevezi Szűz Máriát: „Az Isten Fiának büntelen húsa és teste Mária testében fogant meg, növekedett és született a világra”.²² Itt természetesen már a Szeplőtelen Fogantatás dogmáját is érintjük, de arról majd a későbbiekben olvashatunk. Barátjának, Puseynek írt leveleiben rendszeresen használta a *Theotokos* kifejezést, és meg is indokolta, hogy ez valóban egy tudatos szóhasználat, mert ő maga hisz benne, és elfogadja mint dogmát.²³

A mindenkor Szűz Mária Newman teológiájában

Ezt a dogmát szintén kutatta és értelmezte Newman. Az angyali üdvözlés történetéből leginkább Newman Mária szabad akaratát és az engedelmisségét emeli ki. Máriát nem kényszerítette döntésére sem az angyal, sem pedig Isten. Önként és szabadon döntött és lett engedelmes az Isten üdvözítő tervére.²⁴ Mária az engedelmisség mintája minden későbbi keresztény engedelmisségnek, amely az imádságban élt életből, Isten akaratának felismeréséből meríti az értelmét. Mária feltétlen igenje azt jelenti, hogy „Mária semmit nem akar magának, és ő maga semmi sem akar lenni. Számára Isten akarata a minden. Mária mindenfajta megszorítás nélkül igent mondott és szolgálóvá lett Isten színe előtt. Mária Isten akaratával jegyzi el magát, akkor is, ha ez az akarat homályban marad, és akkor is, ha lelkét átjáró karddá válik”.²⁵

Newman számára Mária szüzessége nem csupán egy elvont hittétel volt, hanem annál sokkal több. Saját szívében és testében is érezte ennek a kérdésnek minden örömét és minden keresztthordozását. Ő maga felismerte, hogy a szüzesség misztériumát Mária életében nem a történelmi hitvitákból, nem is a filozofikus vagy teológiai értekezésből lehet igazán és mélyen megismerni, hanem egyenesen Mária személyén keresztül.²⁶

Mária szüzességével kapcsolatosan több fontos szentírási helyet is meg kell említenünk, amelyek segítene bennünket a dogma megértésében.²⁷ Az első évszázadoktól kezdve szűznek

²⁰ Vö. FRIEDEL, *The Mariology* 148.

²¹ NEWMAN, *An Essay* 401.

²² NEWMAN, J. H., *Parochial and plain Sermons* VI., Longmans, London 1868, 61–62.

²³ Vö. NEWMAN, *A Letter* 66.

²⁴ Vö. NEWMAN, *A Letter* 43–44.

²⁵ LOHFINK, G. – WEIMER, L., *Maria – nicht ohne Israel. Eine neue Sicht der Lehre von der Unbefleckten Empfängnis*, Herder Verlag, Freiburg im Breisgau 2008, 302–303.

²⁶ Vö. COLZANI, G., *Maria. Mistero di grazia e di fede*, San Paolo Edizioni, Milano 2013⁵: 207–208.

²⁷ Vö. Iz 7,14; Mt 1,22–23; Lk 1,34–35; Lk 2,7; Jn 1,13; Jn 19,25–27.

nevezték Máriát. Ezt a jelzőt és az egyház hitét láthatjuk Szent Jusztinus, Szent Epiphanosz és számos más egyházatya írásaiban. Amikor a mariológia történetét nézzük, azt láthatjuk, hogy mindig is összefüggött a krisztológiával.²⁸

553-ban a II. Konstantinápolyi Zsinaton kihirdették Mária szüzességével kapcsolatban a dogmát,²⁹ amely kimondja, hogy Mária szűz volt szülése előtt, közben és után: *virginitas ante partum, virginitas in partum, virginitas post partum*.³⁰ Newman az *ante, in, post* kifejezéseket együtt kezelte a teológiájában. Tette ezt helyes módon, hiszen a három szó arra akar bennünket tanítani, hogy Mária szüzessége „mindig-örök”. Newman ezt a *semper* kifejezéssel írta le műveiben. Szerinte a megtestesülést és a Második Isteni Személy, a Fiú születését csodaként kell tekinteni, amelyet emberi logikával nem lehet megmagyarázni. Ezt egyébként az anglikán teológusok is elfogadták. Newman tehát nem természetes, hanem sokkal inkább természetfeletti megközelítésben vizsgálta Mária szüzességét. Igazi teológus módjára engedett annak a benne mindig meglévő engedelmességnek és a tudomány iránti alázatnak, hogy igenis vannak olyan kérdések a teológiában, amelyek itt a földön nem kapnak teljes magyarázatot.

Mária Szeplőtelen Fogantatása Newman teológiájában

Amikor a IX. Piusz Pápa által kihirdetett dogma szövegét nézzük, ezt olvashatjuk az *Innefabilis Deus* kezdetű bullában: „Isten a Boldogságos Szűz Máriát fogantatása első pillanatától kezdve, Krisztus érdemeire való tekintettel, az áteredő bűn minden szennytől megőrizte”.³¹ A dogma kihirdetése nem változtatta meg Newman nézeteit, mert már előtte is vallotta. Leveleiből azt olvashatjuk ki, hogy egyszerűen Isten természetfeletti ajándékként tekintette a Szeplőtelen Fogantatást: „Mária a bűntől elesett világ gyermeke volt, azonban nem került a bűn hatalma alá, a Fiú szülése által”.³² Meglepte őt az, hogy mások kételkedve vagy ellenszenvvel fogadták az ünnepélyes kihirdetést: „Nehéz behelyezkednem azoknak az érzéseikbe, akik nem fogadják el ezt a hittételt, vagy akik kételkednek benne. Nehéz is erről beszélnem, mert számomra egyértelmű, hogy Mária Isten kegyelme nélkül oly törekeny lett volna, mint Éva volt. Nem Mária természete garantálta a bűntelenséget számára, hanem Isten kegyelme, amely alkalmassá

²⁸ Vö. AUER, – RATZINGER, *Piccola* 583.

²⁹ Vö. DENZINGER, H. – HÜNERMANN, P. (szerk.), *Hitvallások és az Egyház Tanítóhivatalának megnyilatkozásai*, Szent István Társulat, Budapest 2004, 3903. 294; 427; 502–504.

³⁰ Vö. MÜLLER, G. L., *Dogmatica Cattolica*, San Paolo Edizioni, Milano 1999, 583.

³¹ AUER–RATZINGER, *Piccola* 627.

³² BOYCE, *Maria* 49.

tette az Üdvözítő tervének megvalósítására”.³³ Azt is megállapíthatjuk, hogy a *második Éva* fogalmát és a *Theotokos* kifejezést szinte egy időben kezdte el használni az egyház.³⁴

Newman a dogma kihirdetésének napjaiban a naplójában ezt írta: „ürömteli hír számomra és egyben furcsa is, hogy miért kellett hosszú évszázadokat várni erre, de összességében ez az idő, a várakozás is csodálatos volt”.³⁵ Ezekből a sorokból is kitűnik az ő nagysága, hogy mindent el tudott fogadni az Isten kezéből.

Mária mennybevétele Newman teológiájában

1950. november 1-jén XII. Piusz Pápa hirdette ki Mária mennybevételének dogmáját az *Apostolica Munificentissimus Deus* konstitúcióval: „A Boldogságos Szűz Mária földi életének befejeztével, testestől lelkestől felvétetett a Mennyei Dicsőségbe”.³⁶ Newman így fogalmaz a mennybevétellel kapcsolatban: „valóban felemelte a Mi Urunk a Mennyei Dicsőségbe”.³⁷ Egy másik helyen pedig azt mondja: „amilyen kegyelemmel megóvta őt a büntől, ugyanazzal a kegyelemmel emelte az egekbe”.³⁸

A Szeplőtelen Fogantatás után száz évvel hirdették ki ezt a hittételt. Mária mentesült az áteredő büntől, és engedelmessége által Isten kiváltságos eszközévé vált, megszülte a Megváltót. Ez a különleges kapcsolat pedig arra is utal, hogy testét nem érhetette a romlandóság. Éppen a Szeplőtelen Fogantatás dogmája segít megértenünk a mennybevételét, mert a halál és következménye a büntelensége miatt nem érhetette Máriát.³⁹

A Szentírás nem beszél a mennybevételről, de mégis az egyház hitében mindig jelen volt, hiszen a fentebb felsoroltak alapján hogyan is érhetette volna Máriát a romlandóság, a halál következménye, hiszen bűn nélkül élt a földön.⁴⁰

Az első írásos mű Mária mennybevételéről a *Liber Requiei Mariae*, amely csak etióp fordításban maradt fenn.⁴¹ Jeruzsálemi Modesztusz ír róla az egyik szentbeszédében: „Krisztus Urunk az ő édesanyját a mennyei dicsőségbe vette fel és örök romolhatatlanságba öltöztette, csak ő kapta meg ezt a kegyelmet”.⁴²

³³ NEWMAN, J. H., *Mediations and Devotions*, Paulist Press, London 1964, 80–81.

³⁴ Vö. DE FIORES, S. – GAMBERO, L., *Testi mariani del secondo millennio*, Città Nuova, Róma 2005, 736.

³⁵ NEWMAN, J. H., *The Letters and Diaries of John Henry Newman XIII.*, Longmans, Oxford 1845, 84–85.

³⁶ DENZINGER, H. – HÜNERMANN, P. (Szerk.), *Hitvallások* 3903.

³⁷ NEWMAN, *Mediations* 62.

³⁸ NEWMAN, *Mediations* 63.

³⁹ Vö. MÜLLER, *Dogmatica* 613–616.

⁴⁰ Vö. BIFFI, *Cristo*, 126.

⁴¹ Vö. SHOEMAKER, J. S., *Ancient Traditions of the Virgin Mary's Dormition and Assumption*, Oxford University Press, Oxford 2002, 290–350.

⁴² SÖLL, G., *Storia dei dogmi mariani*, LAS, Roma 1981, 196.

Newman a mennybevételt összekapcsolta Mária közbenjárói hatalmával. Ez sok nehézséget okozott számára, de a mennybevétel dogmájában találta meg a választ, amiből megértette, hogy Mária minden ember szószólója, segítője és közvetítője: „Mária a mennybevétele óta számtalan ember segítője és szószólója az Istennél”.⁴³ Természetesen nem ugyanabban az értelemben, mint ahogyan Krisztus közvetítő az Atya és az emberek között.

Utószó

Befejezésként elmondhatjuk, hogy bár Newman nem hozott létre önálló mariológiát, de olyan nagy gyakorisággal foglalkozott munkáiban Máriával az anglikán és a katolikus korszakát is tekintve, hogy jelentőssé vált a Mária-kutatásban. Munkásságára sokan rátaláltak és rátalálnak mind a mai napig. Különböző felekezetek táplálkoznak belőle. Miként ő maga rengeteg forrásból merített, és azokat jól felhasználva egy tiszta teológiát alkotott, úgy földi élete után mi is meríthetünk belőle lelkiileg és intellektuálisan egyaránt. Szenvedélyesen szerette az egyházat, Krisztus misztikus testét.⁴⁴

Newman felismerte, hogy Mária életével kapcsolatban is alkalmaznunk kell a „*Lex orandi lex credendi*” („Az imádság szabálya, a hit szabálya”) alapelvet, amely szerint az egyház imádságaiból megismerhető az egyház hite, és a kettő között nem lehet ellentmondás.

Végezetül Mária és a négy mariológiai dogma összefüggésében felidézhetjük azt a képet, hogy: „Számos, nem csak bajor Mária-zarándokhelyen léteznek Máriaszobrok, melyekhez több, művészileg díszített ruha is tartozik. Ezeket az egyházi év időszakainak megfelelően váltogatják. A szerény köntösbe öltözött egyszerű alak egyszerűben ezüstben és aranyban ragyog drágakövekkel ékesítve, különböző színekben és mintákkal díszítve. A hitével küszködő ember számára úgy tűnhet, mintha azok a képek, imák, dogmák, címek és tisztségek, melyeket az évszázadok Máriára ruháztak, ilyen külsődleges adalékok lennének, és a szoborra aggatott ruhákra hasonlítanak: csupán többé-kevésbé illenek hozzá, néha talán túl sok mindent eltakarnak belőle, önmagukra irányítva a figyelmet, és így az egyszerű nő alakját felcícomázzák, és szinte álruhába öltöztetik. Az evangéliumok Máriáról szóló, nem túl számos elbeszélő szövegét vizsgálva hamar világossá válik, hogy ha Mária alakját megpróbáljuk a ráhúzott ruháitól megszabadítani, hogy előtűnjön az egyszerű zsidó nő, a szerény háziasszony, a nép leányának alakja, még ezek is mesterségesen ráaggatott ruhák, melyek szabásmintáját semmiképpen sem az evangéliumok állítólag világos képeiből vették. Meg kell barátkoznunk azzal a jelenséggel, hogy Mária különböző ruhákban jelenik meg. Minden magánjellegű, otthoni és eredeti megjelenése mindig is bibliai, teológiai köntös

⁴³ NEWMAN, *Mediations* 72.

⁴⁴ Vö. BORRIELLO, *Nuovo* 1610.

visel. Mindez azonban korántsem veszteség, és még kevésbé hamisítás, hanem szükséges »ruhatár«, mely Mária alakját egy differenciált »nagy összefüggésbe« helyezi, hogy így felismerhetővé tegye őt”.⁴⁵

A Gerhard Ludwig Müller bíboros könyve alapján – „*Aki fényt gyűjtött a sötétségben*” – 2019-ben megjelent magyar mű már a címében is nagyon találóan hordozza azt, amivel jól összefoglalhatjuk Newman életét és munkásságát.

Hiszen valóban fényt gyűjtő és fényt hordozó személy volt és marad a mai kor számára is. Az általa írt „Hadd világítsak!” kezdetű imádságban szintén felfedezhetjük ezt:

Édes Jézus, árássz el engem. Lelkeddel és életeddel. Töltsd el egész lényemet, fogadd el magadénak, hogy egész életem a te életedet sugározza. Maradj velem, hogy világíthassak, amint te világítasz. A fény csak belőled árad majd. Hadd dicsőítsek téged a te mindent felülmúló szeretetteddel, s legyek így világosság embertársaim számára. Engedd, hogy ne szavakkal dicsőítsek téged, hanem példámmal, tetteim erejével, azzal a szeretettel, melyet szívem irántad érez.

⁴⁵ CZOPF, T., *Mária – Izrael Leánya – az Egyház Anyja*, in *Vigilia LXXXIV* (2019/8), 562.